

РЕКОМЕНДАЦІЇ
за результатами спільних комітетських слухань комітетів
Верховної Ради України з питань зовнішньої політики та
міжпарламентського співробітництва,
з питань національної безпеки, оборони та розвідки та
з питань інтеграції України з Європейським Союзом на тему:
«Застосування, реалізація і моніторинг спеціальних економічних
та інших обмежувальних заходів (санкцій)»
(2 грудня 2020 року)

Заслухавши та проаналізувавши питання поточного стану реалізації санкційної політики України та її ефективності, учасники спільних комітетських слухань, які відбулись 2 грудня 2020 року відзначають таке.

За час дії Закону України «Про санкції» від 14 серпня 2014 року № 1644-VII виникла низька проблемних питань, які потребують негайних відповідей на законодавчому та підзаконному рівнях з метою ефективного реагування на наявні та потенційні загрози національним інтересам, захисту національної безпеки (зокрема економічної) та територіальної цілісності України, зокрема в умовах триваючої багаторічної збройної агресії Російської Федерації проти України.

Учасники слухань зазначили, що як свідчить практика застосування обмежувальних заходів (санкцій) існує потреба у створенні дієвого державного механізму забезпечення санаційної політики, що потребує розробки нового законопроекту, який відповідатиме комплексному підходу до реалізації санкційної політики України та враховуватиме усі необхідні зміни до нормативно-правових актів, зокрема щодо встановлення відповідальності за порушення вимог санкційного режиму.

Так, законодавством має бути передбачена чітка процедура реалізації санкційної політики, забезпечений механізм здійснення моніторингу за виконанням санкцій та надання оцінки ефективності їх реалізації, зафіксований порядок створення та ведення єдиного електронного реєстру підсанкційних суб'єктів із визначенням єдиного державного органу, відповідального за втілення санкційної політики держави. Чинне законодавство має надати понятійне визначення застосованих термінів та забезпечити поділ по напрямках застосування санкцій.

Необхідно також передбачити підстави для внесення змін до санкційного реєстру, зокрема виправлення технічних помилок та скасування санкцій за наявності відповідного судового рішення або помилкового застосування, розширення кола ініціаторів санкцій, доповнивши їх Офісом Генерального прокурора тощо.

Ефективності санкційної політики України безумовно сприятиме й запровадження спрощеного механізму приєднання до вже існуючих міжнародних санкцій, вдосконалення механізму імплементації резолюцій Ради Безпеки ООН у внутрішнє законодавство України, втілення рекомендацій, прийнятих Групою з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF) та інших обмежувальних заходів, введених впливовими міжнародними структурами.

У цьому контексті питомої ваги набуває необхідність розробки РНБОУ та затвердження керівництвом держави Стратегії санкційної політики України (дорожньої карти), яка повинна окреслити суть національної санкційної політики України із визначенням конкретної політичної мети, цілей та завдань у короткостроковій та довгостроковій перспективах.

Тому, враховуючи вищевикладене та з метою вирішення існуючих проблемних питань у сфері ефективної реалізації санкційної політики України, заслухавши і обговоривши під час заходу доповіді та позиції присутніх, учасники комітетських слухань рекомендують:

I. Президенту України разом із Радою національної безпеки і оборони України розглянути можливість розробки та затвердження Стратегії санкційної політики України (дорожня карта).

II. Кабінету Міністрів України:

1. Активізувати роботу Міжвідомчої робочої групи з розгляду проблемних питань щодо вдосконалення законодавства у сфері застосування, реалізації і моніторингу спеціальних обмежувальних заходів (санкцій), зокрема, шляхом залучення до її роботи народних депутатів України (за згодою) та представників від Офісу Генерального прокурора України (за згодою).

В рамках роботи зазначеної Міжвідомчої робочої групи розробити та внести на розгляд Верховної Ради України новий законопроект із врахуванням законопроектів, підготовлених народними депутатами України, та напрацьованих змін до чинного Закону України «Про санкції» Міністерством розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України.

Згаданий законопроект має включати в себе наступні елементи, а саме:

1) надання для цілей цього Закону визначення поняттям – «санкції», «секторальні санкції», «персональні санкції», «національні санкції», «міжнародні санкції», «моніторинг реалізації санкцій», «моніторинг ефективності застосування санкцій», «ініціатори санкцій», «суб'єкти реалізації санкцій», «уповноважені органи», «спеціально уповноважений

орган (у разі створення)», «санкційна перевірка», «санкційна похибка», «економічна безпека» тощо;

2) вирішення питання створення окремого спеціально уповноваженого органу до компетенції якого відноситимуться, зокрема, функції із

- проведення санкційної перевірки під час якої встановлюватимуться підстави для застосування санкцій та ідентифікаційні дані осіб, до яких планується застосувати санкції;

- ведення Єдиного санкційного реєстру;

- здійснення моніторингу ефективності застосованих санкцій тощо.

(За пропозиціями висловленими в ході слухань це може бути:

- окремий державний орган;

- центральний орган виконавчої влади із спеціальним статусом;

- колегіальний консультативно-дорадчий орган при РНБО чи КМУ;

- або визначені на законодавчому рівні уповноважені органи, до компетенції яких відноситиметься здійснення вказаних функцій, в залежності від сфери у якій настали підстави для застосування санкцій, а також сфери у якій реалізовуватимуться застосовані санкції – відповідно.)

3) Законодавчого закріплення створення та ведення Єдиного державного реєстру осіб, до яких застосовано (скасовано) санкції, визначивши суб'єкта (суб'єктів), відповідальних за його створення, наповнення, користування, а також необхідний обсяг інформації, яка міститиметься у такому реєстрі та його форму.

4) Встановлення диспозитивної та санкційної складових притягнення до кримінальної, адміністративної, цивільно-правової та дисциплінарної відповідальності за порушення вимог Закону та інших актів законодавства прийнятих відповідно до цього Закону.

5) Законодавчого нівелювання спроби обходу запроваджених санкцій з боку українських та іноземних фізичних та юридичних осіб, до яких застосовано санкції. Поширення дії санкцій на кінцевих бенефіціарів.

6) Конкретизування та спрощення механізму приєднання до міжнародних санкцій.

7) Визначення додаткових підстав для застосування санкцій, а саме:

- дії іноземної держави, які суперечать пріоритетам національних інтересів України та засадам зовнішньої та внутрішньої політики України;

- закінчення підготовки та/або вчинення дій, бездіяльність осіб, які створюють реальні та/або потенційні загрози національним інтересам; сприяють у будь-який спосіб (у тому числі інформаційний) терористичній діяльності.

8) Розширення санкції «обмеження торгівельних операцій» в частині застосування її не лише до суб'єкта підприємницької діяльності, до якого застосовано санкцію, а й до всіх товарів, що виробляються таким суб'єктом, та які ввозяться на митну територію України, зокрема, від підприємств-трейдерів.

9) Визначення на законодавчому рівні повноважень відповідного органу (органів) стосовно здійснення ним необхідних функцій, зокрема контрольних, у сфері в якій реалізуються застосовані санкції шляхом запровадження механізму моніторингу реалізації санкцій та їх ефективності застосування.

10) Передбачення підстав для внесення змін до національних санкцій, зокрема, таких як виправлення технічної помилки (описки, друкарської, граматичної, арифметичної чи іншої помилки), а також підстав для їх скасування, зокрема, наявність судового рішення щодо відсутності в діянні особи до якої застосовано санкції, дій, які є підставами для їх застосування.

11) Розширення кола суб'єктів, які можуть вносити пропозиції щодо застосування, скасування та внесення змін до санкцій доповнивши їх Офісом Генерального прокурора.

3. З метою збільшення запроваджених національних санкцій МЗС України опрацювати питання укладання двосторонніх угод з іноземними країнами-партнерами щодо взаємного визнання національних санкцій або окремих їх видів.